

MEIUL, OFRANDĂ ÎNTR-UN MORMÎNT DIN SECOLUL AL VIII-LEA

de

BUCUR MITREA

În marca necropolă de la Izvoru¹ jud. Giurgiu, au fost aflate, în unele morminte de înhumăție, ofrande depuse lângă schelete. Asemenea depuneri pioase în morminte capătă noi valențe dacă precizăm că populația care era înmormintată în acest cimitir este cea locală. Și importanța va crește și mai mult dacă adăugăm amănuntul, nu lipsit de semnificație, că necropola se datează, în principal, în cursul secolului al VIII-lea e.n.² Este vorba de o etapă puțin cunoscută tocmai din vremea cristalizării poporului român.

Ofrandele aflate în morminte se pretează la o analiză multilaterală. Ele aruncă lumini atît în domeniul ritualului funerar, care aparține manifestărilor de caracter magic și de cult, dar nu mai puțin, și așa zice în primul rînd, în domeniul vieții materiale a populației care trăia pe acest teritoriu, în acele îndepărtate vremi.

În morminte aflăm deci documente care ilustrează nemișcolit viața economică³ în care a trăit și s-a dezvoltat populația îngropată în această necropolă.

Pentru moment mă voi rezuma asupra datelor oferite de un singur mormînt, cel notat cu sigla M—146. Partea de prezentare și interpretare arheologică revine semnatarului acestor rînduri, iar cea de analiză și de interpretare paleobotanică îi revine colegului Marin Cărciumaru.

Mormîntul 146 este plan și a fost descoperit în secțiunea XVI, careul S. Forma gropii este dreptunghiulară neregulată, cu capetele ușor rotunjite. Are lungimea de 2,04 m și lățimea cuprinsă între 0,65 (la cap) și 0,60 m (la picioare). Este adîncă de 1,90 m. La săparea ei, groapa a secționat mormîntul 160 care este de incinerăție, împrăștiind în umplutura gropii, oase omenești calcinate, precum și mici bucăți de cărbune.

¹ Cu privire la necropola de la Izvoru se poate consulta : B. Mitrea, SCIV, 18, 1967, 3, p. 443 — 461. O. Necrasov, D. Botezatu și C. Teodorescu, Studii și cercetări de antropologie, 4, 1967, 1, p. 3 — 24. B. Mitrea, C. Preda, M. Chișescu, Gh. Rădulescu și M. Ionescu, Materiale, 9, 1970, p. 329 — 335. S. Dolinescu — Ferche și M. Ionescu, Dacia, N.S., 14, 1970, p. 419 — 430, B. Mitrea, Materiale, 10, 1973, p. 209 — 217. Același, Ilfov. File de istorie, 1, 1978, p. 105 — 110. O sinteză recentă asupra aceleiași necropole, același, *Enciclopedia de arheologie și istorie veche a României*, s. v. Izvoru (Mss).

² Pentru materialul arheologic care a fost avut în vedere, precum și întreaga discuție a cronologiei necropolei de la Izvoru, a se vedea B. Mitrea, SCIV, 18, 1967, 3, p. 453 și urm.

³ O privire de ansamblu, la B. Mitrea, Ilfov. File de istorie, București, 1978, p. 109.

Scheletul se găsește în decubit dorsal, cu picioarele întinse și paralele. Mina dr. este întinsă pe lângă corp, pe cînd cea st. este ușor îndoită din cot și se sprijină cu podul palmei pe capătul femurului st. Craniul se află așezat pe spate, cu maxilarele strînse, bărbia în piept, dentiția completă. Oasele cutiei craniene sînt desghiocate. Coloana vertebrală este arcuită (fig. 1).

Scheletul, lung de 1,61 m. este orientat cu craniul N — NV 5350⁰/₀₀. După aprecierile antropologilor de la Iași (prof. Olga Necrasov și cercetător Dan Botezatu) avem de-a face cu un schelet de femeie în vîrstă de aproximativ 40 de ani ⁴.

Inventar

1. Oală de lut întregă, în poziție verticală, așezată în dreptul labei piciorului stîng, dar la o mică distanță de ea (fig. 2, 1).

2. Cuțit de fier, relativ bine conservat, aflat sub radius și cubitus-ul mîinii stîngi (fig. 2, 2).

3. Vertebră dorsală de bovidu, cu coastă (ofrandă), găsită pe porțiunea inferioară a tibiei piciorului stîng, dar pe latura exterioară.

4. Os de pasăre de curte întilnit lîngă cel de bovidu.

5. Coji de ou, de la aceleași păsări de curte, au fost sesizate în dreptul oaselor de bovidu, precum și în apropierea palmei mîinii drepte.

Oala de lut este confecționată cu mina din pastă de lut comună, arsă la roșu închis. Are forma aproape ovală, cu diametrul pintecului mult lățit, baza plană, iar buza este răsfrîntă scurt în afară. Corpul recipientului este împodobit în partea superioară cu un fascicol de incizii în val larg deschis, executate cu pieptenele. Imediat sub el, un alt ornament, executat în același mod, dar cu motivul „în ochi” (Fig. 2)⁵. Oala a fost aflată plină cu pămînt. La golire, pe fundul ei, au fost aflate semințe carbonizate, aproximativ cam un pumn. După examinarea lor de Marin Cărciumaru, s-a putut preciza că este vorba de mei.

Din simpla înșiruire a ofrandelor pomenite mai sus, avem deja un tablou, desigur incomplet, dar nu mai puțin sugestiv, privind o parte din economia populației, care s-a înmormîntat în necropola de la Izvoru: creșterea vitelor de tot felul,

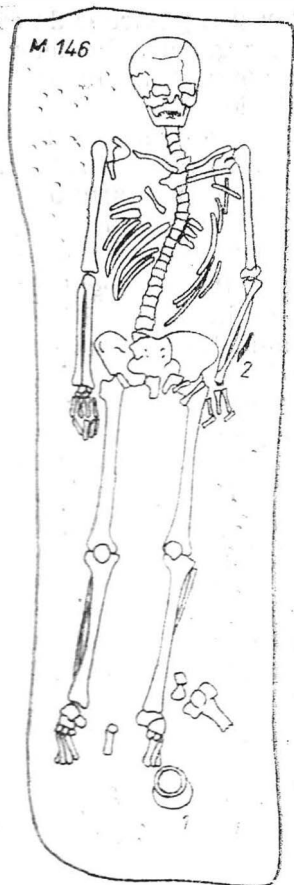

Fig. 1. Izvoru, Giurgiu. Mormîntul 146 in situ.

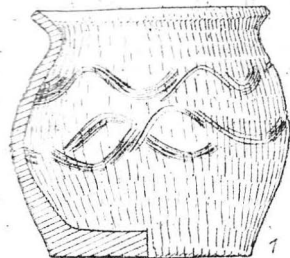

Fig. 2. Izvoru, Giurgiu. Obiecte descoperite în mormîntul 146: 1 oală de lut și 2 cuțit de fier.

⁴ Autorul exprimă căldele sale mulțumiri colectivului condus de profesor Olga Necrasov pentru promptitudinea cu care a răspuns întotdeauna la solicitările ce i-au fost adresate.

⁵ Pentru alte forme de oale din aceeași necropolă, vezi B. Mitrea, SCIV, 18, 1967, 3, p. 450, fig. 2. Alte exemplare, același și colaborătorii, Materiale, 9, 1970, p. 331, fig. 3. Cf. și Materiale, 10, 1973, p. 209 — 217. Cf. și Ilfov. File de istorie, 1978, p. 106, fig. 3, 1 — 3.

dar și a păsărilor de curte. Potrivit datelor furnizate de restul mormintelor gama animalelor de casă se diversifică, se îmbogățește. Este destul să amintim mielul sau în general ovi-caprinele și porcul. Apoi calul și ciinele.

Desigur, totalitatea informațiilor de natură economică pe care ni le prezintă cimitirul de la Izvoru, Giurgiu, sînt prelucrate și vor fi publicate cu un comentariu adecvat. Ceea ce ne reține atenția este faptul că avem acum scizat prima oară pentru secolul al VIII-lea e.n. meiul, folosit ca cereală. Și nu numai că era întrebunțat, el ni s-a păstrat pînă azi.

Pentru regiunile noastre această plantă cerealiară este cunoscută încă din vremuri mai vechi. Existența ei este consemnată de Priscus din Panion⁶, solul împăratului Theodosiu al II-lea, trimis în fruntea unei ambasade la curtea lui Atila. Aceasta se petrecea pe la anul 448. O parte din drumul pe care l-a străbătut solia, trecea, după toate probabilitățile, prin sud-vestul țării noastre. Pe această porțiune, povestește solul constantinopolitan, că „prin sate ni se aducea de mîncare, și anume, în loc de grîu, mei, iar în loc de vin mied”. Pentru a întări spusele de mai sus, același sol adaugă în continuare că „slujitorii care ne însoțeau aveau și ei mei și o băutură preparată din orz”.

Informațiile pe care le consemnează Priscus din Panion pentru mijlocul secolului al V-lea⁷, privitor la cultivarea și folosirea meiului sînt confirmate pe cale arheologică prin descoperirea de la Izvoru, Giurgiu, pentru secolul al VIII-lea.

Este încă un caz cînd informațiile literare sînt întărite de descoperirile arheologice.

NOTĂ PRIVIND SEMINTELE CARBONIZATE DE LA IZVORU, COM. GOGOȘARI, JUD. GIURGIU

de

MARIN CÂRCIUMARU

Semințele au fost prelevate dintr-un vas depus în mormîntul de înhumare din necropola de la Izvoru (M-146) atribuit sec. VIII e.n.

Mostra se prezintă sub forma unor agregate provenite probabil dintr-un unic bloc constituit din semințe care au suferit, înainte de a fi depuse în mormînt, o carbonizare foarte puternică. Temperatura ridicată a dus, mai ales pe laturile în care semințele au intrat în contact cu pereții vasului, la crearea unei suprafețe în care nu se mai putea distinge conturul semințelor. Dealtfel, în general semințele sînt rău conservate, încît cu dificultate s-au putut recupera cîteva semințe întregi care să permită determinarea speciei căreia aparțin.

S-a constatat că acele semințe, care au putut fi recuperate întregi, aparțin unei singure specii — *Panicum miliaceum*.

Avînd în vedere însă că din blocurile puternic carbonizate nu s-au recuperat decît puține semințe, nu excludem posibilitatea ca meiul să fi fost însoțit, este adevărat în procente destul de scăzute, de exemplare care să aparțină altor specii.

⁶ Priscus Panites 8 — 9, în *Fontes hist. Daco-Rom.*, vol. 2, București, 1970, p. 260 ... κατά κόμους τροφαί, ἀντὶ μὲν σίτον κέγχρος, ἀντὶ δὲ ὄλνου ὁ μέδος ἐπιχωρίως καλούμενος.

⁷ Corectările arheologice recente ne documentează cultivarea și folosirea meiului și în secolul al IV-lea e.n. Astfel, la Erbiceni, jud. Iași, într-o necropolă datată în acest secol, s-a descoperit într-o strachină, coji de mei. V. Chirică și M. Tanasachi, *Repertoriul arheologic al județului Iași*, I, Iași, 1984, p. 137 și urm. cu întreaga bibliografie.

La noi în țară cea mai timpurie atestare a speciei *Panicum miliaceum* pare să fie, conform descoperirilor de până acum, într-un nivel Gumelnița de la Morteni (jud. Dimbovița). O lungă perioadă de timp apoi nu mai este cunoscut, făcându-și apariția numai în epoca bronzului la Sinzieni (jud. Covasna), iar în Hallstatt la Tășad (jud. Bihor).

Meiul apare, în schimb, în aproape toate stațiunile geto-dacice în care s-au descoperit semințe carbonizate, încit, pe drept cuvânt, putem considera această perioadă o perioadă de maximă răspândire a culturii meiului pe teritoriul țării noastre.

În sec. II — III e.n. meiul nu a fost descoperit încă în nici o stațiune, în sec. IV—V apare la Hinova (jud. Mehedinți) și Topraichioi (jud. Tulcea), iar în sec. VI la Ciurel (municipiul București) *

În sfârșit, în sec. VIII — IX e.n. la Roșiești (jud. Vaslui) noi am identificat genul *Panicum* dar nu specia *miliaceum*, ci specia *capilare*, încit descoperirea de la Izvoru rămâne deocamdată singura care dovedește în sec. VIII e.n. existența culturilor de *Panicum miliaceum* pe teritoriul României.

MILLET, OFRANDE DANS UN TOMBEAU DU VIIIe SIÈCLE

RÉSUMÉ

Dans la grande nécropole birituelle de Izvoru, Giurgiu, le tombeau d'inhumation 146 (fig. 1) présente quelques informations inédites. Parmi les restes d'ofrandes trouvés dans ce tombeau on peut mentionner des ossements de bovidés et de volailles.

Particulièrement remarquable est la découverte sur le fond du pot en argile (fig. 2, 1) déposé au pied du squelette, d'une poignée de millet (*milium*) carbonisé.

Priscus Panites, 8, 9, mentionnait l'utilisation de ces céréales pour ces contrées en 448, la découverte de Izvoru la confirme aussi pour le VIIIe siècle de n.è.

EXPLICATIONS DES FIGURES

Fig. 1. Izvoru, Giurgiu. Le tombeau 146 *in situ*.

Fig. 2. Izvoru, Giurgiu. Objets découverts dans le tombeau 146 : 1 pot en terre cuite et 2 couteau de fer.

* M. Cârciumaru, *Contribuții paleobotanice la cunoașterea agriculturii din neolitic până în sec. VI e. n. pe teritoriul României*. Comunicare în Ședința plenară a Institutului de arheologie București, iunie, 1984.